

Alexander Sønderland Skjønberg,
Eirik Hognestad og Marianne Jenum Hotvedt

Arbeidsrett

Individuelle og kollektive emner

3. utgave

ARBEIDSRETT

ALEXANDER SØNDERLAND SKJØNBERG,
EIRIK HOGNESTAD, MARIANNE JENUM HOTVEDT

ARBEIDSRETT

INDIVIDUELLE OG KOLLEKTIVE EMNER

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2022
3. utgave, 1. opplag 2022

ISBN 978-82-05-55467-2

Omslagsdesign: Gyldendal Akademisk

Sats: HAVE A BOOK

Brødtekst: Minion 10,5/15 pkt

Papir: Amber graphic 80 g

Trykk: Opolgraf, Polen 2022

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730 St. Olavs plass

0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven
eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR,
interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i
strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og
inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Se www.gyldendal.no/miljo

Forord til tredje utgave

Den første utgaven av denne boken ble skrevet av Alexander Næss Skjønberg og Eirik Hognestad. Boken – som fikk tittelen *Individuell arbeidsrett* – var et resultat av den interessen for arbeidsrett som ble skapt i deres tid som vitenskapelige assistenter i Arbeidsrettsgruppen ved Institutt for privatrett, Det juridiske fakultet i Oslo, i 2010. Til bokens andre utgave (2017) ble Marianne Jenum Hotvedt med som forfatter, også hun med tilknytning til Arbeidsrettsgruppen. Boken ble da utviklet og utvidet, blant annet med nye kapitler om vern mot diskriminering og arbeidsmiljø og bredere behandling av internasjonaliseringen av arbeidsretten og linjene til kollektiv arbeidsrett. I denne tredje utgaven har vi, i tillegg til å oppdatere fremstillingen med ny lovgivning, rettspraksis mv., utviklet boken ytterligere både i dybden og i bredden.

Boken gir nå en grundigere behandling av sentrale temaer som de arbeidsrettslige grunnbegrepene, arbeidsgivers styringsrett, vern mot diskriminering og arbeidstakers stillingsvern. Videre er boken utvidet med et nytt kapittel om yringsfrihet og varsling og med en bred fremstilling av de grunnleggende reglene om kollektive tvister, arbeidskamp og tariffavtaler. Det sistnevnte er årsaken til at tittelen i denne utgaven er endret til *Arbeidsrett* – boken gir nå både en bred og detaljert behandling av individualrettslige regler og en grunnleggende innføring i kollektivrettslige regler.

Fordi boken er ment å være en lærebok for studenter som studerer arbeidsrett, har vi i arbeidet tatt sikte på at den skal gjenspeile særlig fire forhold som vi mener er grunnleggende for å få god forståelse for faget: Det første er hvilke interesser og hensyn de ulike rettsreglene hviler på, det andre er utviklingen av arbeidsrett som rettsområde og viktige utviklingstrekk i de enkelte regelsettene, det tredje er hvordan

arbeidsretten i stadig større grad er blitt internasjonalisert og hvordan de ulike reglene har internasjonal forankring, og det fjerde er forbindelseslinjene mellom kollektivrettslige og individualrettslige spørsmål. Selv om boken primært er rettet mot studenter, er den også egnet for advokater, jurister, tillitsvalgte og andre som arbeider med faget. For dem som ønsker fordypning i de ulike rettsspørsmålene, har vi gitt grundige henvisninger i noter og petitavsnitt.

Boken er à jour med lovendringer og høyesterettspraksis frem til 1. juni 2022, og i tillegg har vi fått med omtale av enkelte senere lovendringer og lovforslag. For litteratur har vi i utgangspunktet satt dødlinjen ved årsskiftet 2021/2022.

Arbeidet har vært fordelt mellom oss. Alexander Sønderland Skjønberg har skrevet et nytt kapittel 3 og har ellers hatt ansvar for arbeidet med kapittel 1, 4, 5, 13, 15, 17 og 18 samt punkt 2.2. Eirik Hognestad har hatt ansvar for arbeidet med kapittel 6, 8, 11, 12, 14 og 16 samt punkt 9.4–9.8. Marianne Jenum Hotvedt har skrevet et nytt kapittel 10 og hatt ansvar for arbeidet med kapittel 2 og 7 samt punkt 9.1–9.3 og 18.3. I tillegg har vi bistått hverandre i arbeidet med tekstene.

Det er flere som har gitt bidrag og støtte i arbeidet med denne boken. Først må vi få takke våre kjære på hjemmebane for tålmodighet med at dette har tatt mye tid og oppmerksomhet. Vi ønsker å gi en særskilt takk til professor Stein Evju, som har vært sentral for vår faglige utvikling og som ga viktige innspill til de opprinnelige tekstene. Andre har også bidratt til utviklingen av boken, både ved gjennomlesing av mindre deler av manus og gjennom diskusjon av ulike problemstillinger. Alle disse skylder vi en takk. I arbeidet med denne tredje utgaven retter vi en særskilt takk til Tron Dalheim for gjennomlesning og kloke innspill til kapittel 10. Sist, men ikke minst, vil vi takke forlagsredaktør Ellen Krystad for utmerket oppfølging. Innspill og forslag til forbedringer kan sendes til akademisk@gyldendal.no.

Oslo, 23. juli 2022

Alexander Sønderland Skjønberg, Eirik Hognestad og Marianne Jenum Hotvedt

*Arbeidet holder tre onder borte fra oss:
kjedsomheten, lasten og nøden.*

Candide (1759), Voltaire

Innhold

KAPITTEL 1 ARBEIDSRETT SOM RETTSOMRÅDE	21
1.1 Innledning	21
1.2 Historisk utvikling	23
1.2.1 Innledning	23
1.2.2 Bakgrunnstrekk	24
1.2.3 Statsintervensjonismen og vernelovgivningens videre utvikling	27
1.2.4 Organisasjons- og tariffavtaleutvikling	31
1.2.5 Internasjonalisering	35
1.3 Grunntanker	39
1.3.1 Innledning	39
1.3.2 Den individuelle dimensjonen	40
1.3.3 Den kollektive dimensjonen	42
1.3.4 Organisasjonsfrihet	44
1.4 Rettssystematisk plassering	46
1.5 Avgrensninger	50
KAPITTEL 2 VERNEFORMÅLET OG GRUNNBEGREPENE	52
2.1 Innledning	52
2.2 Lovgivningens formål og karakter	54
2.3 Arbeidstakerbegrepet	60
2.3.1 Utgangspunkter	60
2.3.2 Betydningen av reglernes formål	64
2.3.3 Vurderingen av avhengighet og underordning	67
2.3.4 Betydningen av et avtalegrunnlag	73
2.3.5 EU/EØS-rettens betydning	74
2.4 Arbeidsgiverbegrepet	80
2.4.1 Utgangspunkter	80
2.4.2 Et funksjonelt og relativt arbeidsgiverbegrep?	83

2.4.3	Partsstillingen i arbeidsavtalen	84
2.4.4	Arbeidsgiverplikter i andre relasjoner enn arbeidsavtalen	86
2.4.5	Læren om ansvar for flere på særskilt grunnlag	88
2.5	Virksomhetsbegrepet	93
2.5.1	Utgangspunkter	93
2.5.2	Den nedre grensen	94
2.5.3	Avgrænsningen mot andre virksomheter	95
KAPITTEL 3 KOLLEKTIVE TVISTER, ARBEIDSKAMP OG TARIFFAVTALER		98
3.1	Innledning	98
3.2	Kollektive tvister	99
3.2.1	Utgangspunkter	99
3.2.2	Interesstevister – mekling og arbeidskamp	100
3.2.3	Rettstvister – Arbeidsretten og arbeidstvistprosess	106
3.2.4	Nærmere om det dobbeltsporede prosesssystemet	113
3.3	Tariffavtalens formål og begrep	115
3.3.1	Grunnformål	115
3.3.2	Tariffavtalebegrepet	118
3.4	Tariffavtaletolkning	122
3.5	Tariffavtalens normative virkning	129
3.5.1	Utgangspunkter	129
3.5.2	Nærmere om tariffavtalens ufravikelighet	132
3.5.3	Individuell ettervirkning	135
3.5.4	Tariffplikter i relasjon til utenforstående	141
3.6	Tariffavtalens fredsplikt	148
3.6.1	Rettsgrunnlag og begrunnelse	148
3.6.2	Rekkevidde i tariffperioden	149
3.7	Rettsvirkninger av tariffbrudd	157
3.8	Allmenngjøring av tariffavtaler	160
3.8.1	Utgangspunkter	160
3.8.2	Nærmere om Tariffnemnda og vilkårene for allmenngjøring	162
3.8.3	Vedtaketets innhold og virkninger	164
3.8.4	Kort om tilsyn og håndhevelse	167
KAPITTEL 4 ARBEIDSGIVERS STYRINGSRETT		170
4.1	Innledning – rettsgrunnlag og begrunnelse	170
4.2	Begrep og terminologi	173
4.3	Styringsrettens skranke	175
4.3.1	Metodologisk tilnærming	175
4.3.2	Lov og tariffavtaler	177
4.3.3	Det individuelle arbeidsforholdet	178

4.3.4	Allmenne saklighetsnormer	182
4.3.5	Domstolenes prøvelsesrett	185
4.4	Enkelte «styringsrettssituasjoner»	188
4.5	Virkninger av urettmessige endringer	191
KAPITTEL 5 ETABLERING AV ARBEIDSFORHOLDET		194
5.1	Innledning	194
5.2	Stillingsutlysning, innhenting av opplysninger om arbeidstaker, opplysningsplikt mv.	195
5.3	Ansettelse	201
5.3.1	Utgangspunkter	201
5.3.2	Ansettelsesformer	202
5.3.3	Avtaleinngåelsen	204
5.3.4	Regulering av avtaleforholdet før tiltredelse	205
5.4	Midlertidig ansettelse	208
5.4.1	Innledning	208
5.4.2	Adgang til midlertidig ansettelse etter aml. § 14-9 (2)	211
5.4.2.1	Arbeid av midlertidig karakter	211
5.4.2.2	Vikariat	212
5.4.2.3	Praksisarbeid	213
5.4.2.4	Deltakere i arbeidsmarkedstiltak	214
5.4.2.5	Idrettsutøvere mv.	214
5.4.2.6	Krav om drøftelser med de tillitsvalgte	215
5.4.3	Adgang til midlertidig ansettelse etter tariffavtale	215
5.4.4	Åremål	216
5.4.5	Grunnbemanningslæren	217
5.4.6	Maksimal lengde på midlertidig ansettelse	219
5.4.7	Rettsvirkninger	222
5.4.8	Opphør av midlertidig ansettelsesforhold	223
5.5	Krav til skriftlig arbeidsavtale mv.	224
5.6	Avtale om prøvetid	228
5.7	Fortrinnsrett til ansettelse	230
5.7.1	Innledning	230
5.7.2	Fortrinnsrett ved overtallighet	231
5.7.3	Deltidsansattes fortrinnsrett	234
5.7.4	Fortrinnsrett for arbeidstakere med redusert arbeidstid	239
5.7.5	Fortrinnsrett ved virksomhetsoverdragelse	239
5.7.6	Prioritet mellom de ulike grunnlagene for fortrinnsrett	239
5.7.7	Virkninger av brudd på reglene om fortrinnsrett	240
5.8	Deltidsansattes rett til stilling tilsvarende faktisk arbeidstid	242

KAPITTEL 6 ARBEIDSINNLEIE	245
6.1 Innledning	245
6.2 Skillet mellom arbeidsinnleie og entreprise	248
6.3 Regulering av utleie	251
6.4 Innleie fra virksomhet som ikke har til formål å drive utleie	252
6.5 Innleie fra virksomhet som har til formål å drive utleie	256
6.5.1 Begrensninger i adgangen til innleie	256
6.5.2 Likebehandling av lønns- og arbeidsvilkår	258
6.5.3 Opplysningsplikt og innsynsrett	264
6.5.4 Solidaransvaret	266
6.6 Virkningene av ulovlig innleie av arbeidstakere	268
KAPITTEL 7 VERN MOT DISKRIMINERING	270
7.1 Innledning	270
7.2 Internasjonal og menneskerettslig forankring	271
7.2.1 Diskrimineringsvernet i menneskerettskonvensjonene, menneskerettsloven og Grunnloven	271
7.2.2 EU/EØS-rettslig diskrimineringsvern	275
7.3 Allment	278
7.3.1 Diskrimineringslovgivningens utvikling og oppbygning	278
7.3.2 Diskrimineringsvern i arbeidslivet: formål og rekkevidde	281
7.3.3 Diskrimineringsvernets funksjoner i arbeidsretten	283
7.3.4 Håndhevelse og sanksjoner	285
7.3.5 Delt bevisbyrde	289
7.4 Forbud mot diskriminering	291
7.4.1 Innledning	291
7.4.2 Direkte og indirekte forskjellsbehandling	293
7.4.3 Diskrimineringsgrunnlagene	297
7.4.3.1 Generelt	297
7.4.3.2 Kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon og omsorgsoppgaver	299
7.4.3.3 Etnisitet, religion og livssyn	300
7.4.3.4 Funksjonsnedsettelse	302
7.4.3.5 Seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk	304
7.4.3.6 Politisk syn, medlemskap i arbeidstakerorganisasjon, alder, deltidsansettelse og midlertidig ansettelse	305
7.4.4 Lovlig forskjellsbehandling	306
7.4.4.1 Generelt	306
7.4.4.2 Lovlig forskjellsbehandling etter EU-direktivene	307
7.4.4.3 Lovlig forskjellsbehandling etter likestillings- og diskrimineringsloven	308
7.4.4.4 Lovlig forskjellsbehandling etter arbeidsmiljøloven	312

7.4.5	Positiv særbehandling	314
7.4.6	Særlig om forskjellsbehandling på grunn av medlemskap i arbeidstakerorganisasjon og lønns- og arbeidsvilkår i tariffavtaler	317
7.5	Øvrig vern	318
7.5.1	Innledning	318
7.5.2	Forbud mot trakassering mv.	318
7.5.3	Opplysningsplikter	323
7.5.4	Rett til tilrettelegging	324
7.5.5	Rett til lik lønn for arbeid av lik verdi	327
7.5.6	Rettigheter ved foreldrepermisjon mv.	329
7.5.7	Aktivt likestillingsarbeid	330
KAPITTEL 8 ARBEIDSVEDERLAG		332
8.1	Innledning	332
8.2	Ulike lønssystemer	333
8.3	Fastsettelse av lønnen	334
8.4	Utbetaling av lønnen	335
8.5	Trekk i lønn og feriepenger	336
8.6	Foreldelse av lønnskrav	340
8.7	Statlig lønnsgaranti ved konkurs	341
KAPITTEL 9 LOJALITETSPLIKT OG KONKURRANSEBEGRENSENDE AVTALER		343
9.1	Innledning	343
9.2	Lojalitetsplikt i arbeidsforhold	344
9.3	Arbeidstakers lojalitetsplikt	346
9.3.1	Allment	346
9.3.2	Gaver, godtgjørelser og andre ytelser	347
9.3.3	Bierverv og annet arbeid i fritiden	349
9.4	Arbeidstakers involvering i konkurrerende virksomheter	350
9.4.1	Innledning	350
9.4.2	Vurderingsnormen	351
9.4.3	Det konkurrerende selskapets stilling	351
9.4.4	Konsekvenser av rettsstridige konkurransehandlinger	352
9.5	Arbeidstakers konkurransehandlinger etter arbeidsforholdets opphør	352
9.5.1	Innledning	352
9.5.2	Anvendelsesområdet	355
9.5.3	Grunnlaget for arbeidsforholdets opphør som begrensning	357
9.6	Nærmere om konkurranseklausuler	358
9.6.1	Definisjonen av konkurranseklausul	358
9.6.2	Krav til skriftlighet og tidsbegrensning	359
9.6.3	Grunnvilkåret – særlig behov for vern mot konkurranse	359
9.6.4	Arbeidsgivers redegjørelse	362

9.6.5	Kompensasjon	364
9.7	Nærmere om kundeklausuler	367
9.7.1	Definisjonen av kundeklausul	367
9.7.2	Krav til skriftlighet og tidsbegrensning	368
9.7.3	Tilknytningskravet	368
9.7.4	Arbeidsgivers redegjørelse	369
9.8	Nærmere om rekrutteringsklausuler	369
9.8.1	Definisjonen av rekrutteringsklausul	369
9.8.2	Hovedregel	371
9.8.3	Unntak	371
KAPITTEL 10 YTRINGSFRIHET OG VARSLING		373
10.1	Innledning	373
10.2	Arbeidstakers ytringsfrihet	375
10.2.1	Allment	375
10.2.2	Grunnlag for inngrep i ytringsfrihet i arbeidsforhold	378
10.2.3	Nærmere om inngrep begrunnet i lojalitetsplikt	380
10.3	Allment om varslingsreglene	385
10.3.1	Oversikt	385
10.3.2	Begrunnelse	386
10.3.3	Utvikling	387
10.4	Retten til å varsle	389
10.4.1	Innledning	389
10.4.2	Hvem som har rett til å varsle	390
10.4.3	Hva det kan varsles om	391
10.4.4	Hvordan varsling skal skje	393
10.5	Vernet av varsleren	396
10.5.1	Innledning	396
10.5.2	Forbudet mot gjengjeldelse	396
10.5.3	Håndhevelse og sanksjoner	397
10.5.4	Særlige regler om bevisbyrde	399
10.6	Krav til rutiner og oppfølging av varsler	400
10.6.1	Innledning	400
10.6.2	Krav om interne varslingsrutiner	401
10.6.3	Krav til aktiv oppfølging av varsler	402
10.6.4	Taushetsplikt ved ekstern varsling til offentlig myndighet	404
10.7	Videre utvikling av varslingsreglene	405
KAPITTEL 11 ARBEIDSMILJØ		407
11.1	Innledning	407
11.2	Krav til arbeidsmiljøet	408

11.2.1	Generelle krav til arbeidsmiljøet	408
11.2.2	Krav til det fysiske arbeidsmiljøet, herunder det kjemiske og biologiske arbeidsmiljøet	410
11.2.3	Krav til det psykososiale arbeidsmiljøet	412
11.2.4	Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling	413
11.3	Ansvar for vernearbeidet og det organiserte vernearbeidet	414
11.3.1	Innledning	414
11.3.2	Arbeidsgivers og arbeidstakers plikter	415
11.3.3	Verneombud	416
11.3.4	Arbeidsmiljøutvalg	418
11.3.5	Arbeidstilsynet	418
11.3.6	Straff	420
11.4	Virkemidler i arbeidsmiljøarbeidet	420
11.4.1	Innledning	420
11.4.2	Særskilte forholdsregler for å ivareta sikkerhet og opplæring i HMS-arbeidet	422
11.4.3	Bedriftshelsetjenesten	423
KAPITTEL 12 KONTROLLTILTAK		424
12.1	Innledning	424
12.2	Vilkår for iverksettelse av kontrolltiltak	428
12.3	Saksbehandlingsregler	429
12.4	Arbeidsgivers innsyn i arbeidstakers e-post og andre elektroniske data	430
12.4.1	Innledning	430
12.4.2	Vilkår for innsyn	431
12.4.3	Prosedyrer ved innsyn	432
12.4.4	Prosedyrer ved opphør av arbeidsforholdet	434
12.5	Særlig om arbeidsgivers kontrolltiltak ved mistanke om arbeidstakers misligheter	435
KAPITTEL 13 ARBEIDSTID		437
13.1	Innledning	437
13.2	Krav om forsvarlig arbeidstidsordning	440
13.3	Arbeidstidsbegrepet	440
13.4	Den alminnelige arbeidstiden	443
13.4.1	Hovedregel	443
13.4.2	Arbeid av passiv karakter	443
13.4.3	Beredskapsvakt	444
13.4.4	Belastende arbeidstidsordning	445
13.4.5	Særlig belastende arbeidstidsordning	447
13.4.6	Tredelt skift- og turnusarbeid	447

13.5	Rett til fleksibel arbeidstid	448
13.6	Rett til redusert arbeidstid	449
13.7	Gjennomsnittsberegning av arbeidstiden	450
13.7.1	Innledning	450
13.7.2	Skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker	451
13.7.3	Skriftlig avtale mellom arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte	452
13.7.4	Tillatelse fra Arbeidstilsynet	452
13.8	Overtid	453
13.8.1	Adgang til overtid og merarbeid	453
13.8.2	Fritakelse for merarbeid og overtidsarbeid	455
13.8.3	Lengden av overtidsarbeidet	456
13.8.4	Overtidsbetaling og avspasering	457
13.9	Krav til pauser og arbeidsfrie perioder	458
13.9.1	Pauser	458
13.9.2	Daglig og ukentlig arbeidsfri	459
13.10	Søndags- og nattarbeid	460
13.10.1	Utgangspunkt	460
13.10.2	Vilkår for søn- og helgedagsarbeid	461
13.10.3	Nattarbeid	463
13.11	Arbeidsplan og arbeidstidsoversikt	465
13.12	Unntak fra arbeidstidsreglene	466
13.12.1	Innledning	466
13.12.2	Arbeidstakere i ledende eller særlig uavhengig stilling	467
13.12.3	Redningsarbeid	469
13.12.4	Tariffavtale	469
13.12.5	Samtykke fra Arbeidstilsynet	470
13.12.6	Avtalte arbeidstidsordninger og ikke-bundne arbeidstakere	471
KAPITTEL 14 FERIE		474
14.1	Innledning	474
14.2	Ferielovens arbeidstakerbegrep	475
14.3	Feriefritid	476
14.4	Fastsettelse og avvikling av ferie	477
14.4.1	Drøftelsesplikt og varsel om feriefastsettelse	477
14.4.2	Arbeidstakers rett til å motsette seg ferieavviklingen	478
14.4.3	Tidsrammene for ferieavvikling	479
14.4.4	Endring av fastsatt feriefritid	480
14.4.5	Pliktig overføring av fastsatt feriefritid	480
14.4.6	Ferieavvikling i oppsigelsestiden	481
14.4.6.1	Innledning	481
14.4.6.2	Oppsigelse fra arbeidsgiver	482
14.4.6.3	Oppsigelse fra arbeidstaker	483

14.4.6.4	Rett til å kreve ferie lagt til oppsigelsestiden	483
14.4.6.5	Fravikelighet	483
14.4.7	Ferieavvikling under sykdom	483
14.4.8	Ferieavvikling under permisjon	484
14.4.9	Ferieavvikling og under arbeidskamp	485
14.5	Feriepenger	485
14.5.1	Innledning	485
14.5.2	Beregning av feriepenge	486
14.5.3	Utbetaling av feriepenge	490
14.5.4	Erstatning	494
14.5.5	Solidaransvar ved virksomhetsoverdragelse	495
KAPITTEL 15 PERMISJON		496
15.1	Innledning	496
15.2	Svangerskap, fødsel og omsorg for barn	497
15.2.1	Svangerskap	497
15.2.2	Fødsels- og omsorgspermisjon	498
15.2.3	Foreldrepermisjon	500
15.2.4	Delvis permisjon – tidskontoordning	502
15.2.5	Varslingsplikt	503
15.3	Ammefri	504
15.4	Barns og barnepassers sykdom	505
15.4.1	Hovedregel	505
15.4.2	Barn med alvorlig sykdom mv.	505
15.4.3	Barn som er innlagt på helseinstitusjon eller har svært alvorlig sykdom	506
15.4.4	Arbeidstaker med aleneomsorg	507
15.5	Omsorg for og pleie av nærstående	507
15.6	Utdannelsepermisjon	509
15.6.1	Hovedregel	509
15.6.2	Unntak	510
15.6.3	Rett til ny utdannelsespermisjon	511
15.6.4	Saksbehandlingsregler	511
15.7	Militærtjeneste og allmenn vernetjeneste	512
15.8	Utøvelse av offentlige verv	513
15.9	Religiøse høytider	513
15.10	Velferdspermisjoner	514
KAPITTEL 16 PERMITTERING		515
16.1	Innledning	515
16.2	Hjemmel for permittering	516
16.3	Vilkår for permittering	517

16.4	Permitteringens lengde	519
16.5	Saksbehandling og fremgangsmåte	520
16.5.1	Innledning	520
16.5.2	Drøftelse med arbeidstakerne	521
16.5.3	Utvelgelse	521
16.5.4	Permitteringsvarsel	523
16.6	Arbeidsgivers lønnsplikt	524
16.7	Oppsigelse og permittering	526
16.7.1	Arbeidsgivers oppsigelse	526
16.7.2	Arbeidstakers egen oppsigelse	527
KAPITTEL 17 VIRKSOMHETSOVERDRAGELSE		528
17.1	Innledning	528
17.2	Reglens anvendelsesområde	530
17.2.1	Oversikt over vilkårene	530
17.2.2	Overdragelseskravet	531
17.2.3	Enhetskravet	532
17.2.4	Identitetskravet	536
17.2.5	Overdragelse fra konkursbo	539
17.3	Arbeidstakers rettigheter ved virksomhetsoverdragelse	540
17.3.1	Utgangspunkter	540
17.3.2	Rettigheter og plikter etter arbeidsavtale eller arbeidsforhold	541
17.3.3	Rettigheter og plikter etter tariffavtale	547
17.3.4	Solidaransvar	549
17.3.5	Rett til videre opptjening av alders-, etterlatte- og uførepensjon	550
17.3.5.1	Utgangspunkter	550
17.3.5.2	Nærmere om pensjonsunntaket	551
17.3.5.3	Særlig om fusjon	553
17.3.5.4	Ordninger som etter sin art ikke kan videreføres	554
17.3.6	Oppsigelsesvern	554
17.3.7	Arbeidstakers reservasjonsrett	555
17.3.8	Arbeidstakers valgrett	557
17.3.9	Representasjon	560
17.4	Tariffavtalers stilling ved virksomhetsoverdragelse	561
17.4.1	Arbeidsmiljølovens regler	561
17.4.2	Tariffrettslige regler og selskapsrettslige regler	562
17.5	Saksbehandlingsregler	565
17.5.1	Innledning	565
17.5.2	Informasjon og drøftelse med de tillitsvalgte	566
17.5.3	Informasjon til arbeidstakerne	567
17.5.4	Konsekvenser ved brudd på informasjons- og drøftelsesreglene	567

KAPITTEL 18 OPPHØR AV ARBEIDSFORHOLD	569
18.1 Innledning	569
18.2 Oppsigelse	571
18.2.1 Utgangspunkter	571
18.2.2 Alment om saklighetskravet	572
18.2.2.1 Saklighetskravets utvikling	572
18.2.2.2 Saklighetskravet i dag	577
18.2.3 Nærmere om saklighetsvurderingen ved oppsigelse begrunnet i arbeidstakers forhold	579
18.2.3.1 Allment om vurderingen	579
18.2.3.2 Mangelfulle arbeidsprestasjoner	590
18.2.3.3 Brudd på arbeidsplikten, ordrenekt	591
18.2.3.4 Brudd på lojalitetsplikten	593
18.2.3.5 Urettmessig fravær: forsovelser, sykefravær mv.	594
18.2.3.6 Utilbørlig atferd, bruk av rusmidler i tjeneste, økonomiske misligheter mv.	598
18.2.3.7 Forhold utenfor tjenesten	602
18.2.3.8 Forhold i prøvetiden	603
18.2.4 Nærmere om saklighetsvurderingen ved oppsigelse begrunnet i virksomhetens forhold	605
18.2.4.1 Innledning	605
18.2.4.2 Generell saklighet	606
18.2.4.3 Saklig utvælgelse	608
18.2.4.4 Tilbudsplikt	615
18.2.4.5 Interesseavveining	617
18.2.4.6 Særskilt oppsigelsesvern ved utsetting av oppdrag til selvstendige oppdragstakere	619
18.2.5 Saksbehandlingsregler	619
18.2.5.1 Innledning	619
18.2.5.2 Drøftelsesplikten	620
18.2.5.3 Oppsigelsens formkrav	623
18.2.5.4 Særregler ved masseoppsigelse mv.	626
18.2.6 Særskilt oppsigelsesvern	629
18.2.6.1 Innledning	629
18.2.6.2 Ved sykefravær	630
18.2.6.3 Ved graviditet	632
18.2.6.4 Ved foreldrepermisjon mv.	633
18.2.6.5 Ved permisjon på grunn av militærtjeneste mv.	634
18.2.7 Endringsoppsigelse	634
18.2.8 Arbeidstakers oppsigelse	634
18.2.9 Oppsigelsesfrister	636

INNHOLD

18.2.10	Oppsigelsestiden	640
18.3	Opphør av arbeidsforholdet grunnet alder	641
18.3.1	Innledning	641
18.3.2	72-årsregelen	643
18.3.3	Adgangen til å sette lavere aldersgrense	645
18.3.4	Saksbehandlingsregler	650
18.4	Suspensjon	651
18.4.1	Innledning	651
18.4.2	Vilkår for suspensjon	652
18.4.3	Suspensjonstiden	653
18.4.4	Saksbehandlingsregler	654
18.5	Avskjed	655
18.5.1	Innledning	655
18.5.2	Allment om vurderingen	656
18.5.3	Saksbehandlingsregler	661
18.6	Arbeidstakers heving av arbeidsavtalen	662
18.7	Tvist om urettmessig opphør av arbeidsforholdet	663
18.7.1	Innledning	663
18.7.2	Arbeidstakers forhandlingsrett	663
18.7.3	Arbeidsgivers forhandlingsrett	664
18.7.4	Arbeidstakers rett til å stå i stillingen	665
18.7.4.1	Innledning	665
18.7.4.2	Hovedregler	665
18.7.4.3	Unntak	666
18.7.4.4	Krav om fratreden	667
18.7.4.5	Krav om gjeninntreden ved urettmessig utestenging	670
18.7.5	Søksmålsfrister	670
18.7.6	Bevisvurdering	673
18.8	Virkninger av urettmessige opphør av arbeidsforholdet	675
18.8.1	Ugyldighet	675
18.8.2	Erstatning	679
	LITTERATUR	683
	LOVREGISTER	699
	LOVFORARBEIDER, UTTALELSER MV.	714
	DOMMER OG KJENNELSER MV.	721
	STIKKORD	741
	OM FORFATTERNE	746